

فارسی تکمیلی پایه نهم

درس دوم: عجایب صنع حق تعالی

جستنی صفحه ۲۵

۱. جوانب وی: جوانب زمین فرش وی: فرش عالم چراغ وی: چراغ عالم

شعله وی: شعله عالم قندیل های وی: قندیل های عالم

۲. نوشابه تگری: نوشابه بسیار سرد تگری: تگرگ + ی = تگرگی

نوشتنی صفحه ۳۵

* گوشت ار گنده شود، او را نمک درمان بود / چون نمک گنده شود، او را به چه درمان کنند؟

برای جلوگیری از گندیدن گوشت، آن را به نمک آغشته می کنند؛ حال اگر نمک گندیده شود؛ آن را با چه روشی باید درست کرد؟

این بیت قرابت معنایی زیادی با ضرب المثل «هر چه بگندد نمکش می زند؛ وای به روزی که بگندد نمک» دارد. بدین معنی که مردم از بزرگان و اصلاح گران جامعه، انتظار ندارند که به فساد گرفتار شوند. اگر آن ها به انحراف کشیده شوند؛ در آن روز باید فاتحه جامعه را خواند پس باید گفت: «فساد و انحراف بزرگان جامعه، بسیار خطرناک است.»

ندیشیدنی صفحه ۳۶

۱. «دِبا» نوعی پارچه ابریشمی رنگین و گران بهاست. با توجه به این، مفهوم ضرب المثل عبارت است از: «ما نباید انتظار داشته باشیم که از کار بد، نتیجه خوب به دست آوریم». این بیت با ضرب المثل «هرچه بکاری همان بدروی» ارتباط معنایی دارد.

۲. این بخش، ادامه‌ی بند اول از صفحه ۱۸ وزارت است؛ یعنی عبارت «در زمین نگاه کن که ... و به تدریج بیرون می آید که اگر به سنگ سخت گرفته نبودی ...» و مقصود از این عبارت آن است که خداوند حکیم با تدبیر خود تمام شرایط لازم برای ادامه‌ی حیات را بر روی زمین برای انسان و دیگر جانداران فراهم کرده است.

۳. از فعل های «نگاه کن» و «نظر کنی» در عبارات ذکر شده، معنای «مشاهده متفکرانه» و «تحقیق و بررسی» برداشت می شود.

۴. «مدهوش» به معنی «سرگشته»، «سرگردان» و «حیران» است. با توجه با این معانی، کسی که «بیهوش» است؛ از اطراف خود بی خبر و سرگشته و سرگردان است.

«رویه» در عربی به معنی «اندیشه و تأمل» است. کاربرد این واژه در زبان فارسی به معنی «رو: بن مضارع» + «یه: نشانه‌ی عربی» اشتباه است؛ زیرا در این صورت، نه عربی است و نه فارسی. در زبان فارسی، این واژه به معنی «طرز و روش فکر و اندیشه» به کار می رود. بنابراین منظور از «رویه» در فارسی «سبک و روش فکری» است.

۵. در صورتی که خوانش «مَلک» در «سریر مَلک وی» برگزیده شود؛ ضمیر «وی» به «مَلِک» ولی در صورتی که خوانش «مَلِک» در «سریر مَلِک وی» برگزیده شود؛ ضمیر «وی» به «قصر» اشاره خواهد داشت.

۶. در متن «کیمیای سعادت» از کتاب وزارتت می مثل «مورچه» نماد انسان هایی است که از این همه عالم شگفت و عجیب، جز خوردن و خوابیدن و امور پیش پا افتاده‌ی دنیوی، آرزو و هدفی دیگر ندارد ولی مثل «مورچه» در متن کتاب تکمیلی نماد دانشمندانی است که در کشف حقیقت به درجات متفاوتی از حق دست یافته و اندیشه‌ی برخی از آن‌ها بالاتر از دیگران، قد کشیده است و حقایق بیشتری را فهمیده اند.

دانستنی صفحه ۳۸ به توضیحات فیلم آموزشی مراجعه شود.

اندیشیدنی صفحه ۳۹

۱. حافظ شیرازی در این بیت می گوید: تا هنگامی که به هدف والای خود، دست نیافته‌ام دست از تلاش و کوشش بر نخواهم داشت؛ یا در این راه به هدف خود می رسم یا جانم را فدای هدف می کنم. این بیت از حافظ ارتباط معنایی نزدیکی با غزل «پرواز» دارد که در آن نیز «کرم» برای رسیدن به هدف خود، لحظه شماری می کرد و گفت که: یا باید به پروانه‌ای دیدنی تبدیل شوم یا در این راه، جانم را فدا کنم.

۲. به نظر می رسد که با توجه به نوع گفتاورد و پرسشی که در بیت اول مطرح شده است؛ گوینده و مخاطب به راحتی مشخص شوند؛ یعنی با توجه به مصرع «در پيله تا به کی بر خویشتن تنی؟» معلوم است که باید مرغ خانگی از کرم سؤال کرده باشد. علاوه بر این، در این بیت، پرسش از پرسشگر مهم تر است؛ یعنی مهم نیست چه کسی پرسیده است بلکه مهم این است که چه سؤال پرسیده است؛ اما در بیت سوم، لازم است مشخص شود که چه کسی می خواهد پاسخ دهد؛ پس ذکر نام گوینده در مصرع اول از این بیت، ضروری تر است.